

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus >Fejérmegyei Napló a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. Az általatok katolikusok törekvéseinek előmozdítására >Fejérmegyei Napló czim alatt létesített új lapot mi örömmel helyesljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhoz, 1895. márczius 6-án.

Előfizetési árak:

Egészévre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felolós szerkesztő:

BILKEI FERENCZ.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Szent-István-tér 1.

Egyes számok kaphatók: Rotter Izsák és Weisz Herman társaságában.

A főpróba.

Szék Kálmán olyan miniszterelnök, a kinek egész sereg lantos asszisztál, a kik mind keblükhöz szorítják kobzaikat és csodaszép, csodáédes hangzatokkal igyekszenek elbűvölni a világot azokról a feledhetlen „noch nie da gewesen“ elvekről, hőstettekről, a miket a nagy, a halhatatlan, a dicső miniszter elkövetett. Legutóbb egyik igen-igen tisztelt lapúrunk Bánffy Dezső báró rovására oly alaposan fölcizomázta a jog, törvény és igazság miniszterét, hogy bizonyára meg kellett feledkeznie arról a sokról, a miket két és több évekkal ezelőtt Bánffyról, Wekerléről stb.ről ékesen és éktelenül zengedezett.

Hát csak legyen meg nekik az ő örömük — mindig jobb az, a mi van, mint az, a mi csak lehet, vagy a jövő kétes homályában késik — dicsérjék a nagy Kálmánt, hiszen sokat mondott már ő, a miért — különösen társadalmunk egy osztálya — hálás lehet neki, hanem mi már csak megmaradunk javíthatatlanoknak, a kik nem elégszünk meg azzal, ha valaki nagyon szépekkel biztat bennünket, hanem arra is gondolunk, hogy a cselekedetek, a tettek mennyiben tolakodnak előtérbe. Elismerjük szívesen, hogy Szék Kálmán nem Bánffy Dezső, de hogy a két miniszterelnök rendszere között nem sok különbség vagon, azt szemünkkel látjuk. A különbség annyi, hogy Bánffy, a mit gondolt, meg is tette, Szék pedig ígér szépeket, de a végeredményben keztyüs kézzel ugyanazt teszi, a mit Bánffy Dezső szokott művelni.

Mi jobb szeretnénk, ha Szék Kálmán nem annyira hangoztatná a jogot, a törvényt és az igazságot, hanem a tettekkel is előállna. Egyébiránt azt hisszük, a legjobb alkalom most lenne arra, hogy megmutassa Szék Kálmán, legény-e a gáton? Eddig az ő pártját közkereseti társaságnak szokták nevezni. Ők nyomtak többet a latban, mivel pedig a nyomtató lónak nem szokták bekötöni a száját, ők igen szépen részesültek azokból a kegyekből, a melyhez a kormány jóindulatából jöttak.

— Mi pártolunk téged, megszavazunk nyakló és fontolgatás nélkül mindent, a mit a te végtelen bölcseséged kifundált, viszonzásul nem kérünk egyebet, mint hogy az országban közgazdaságilag is kifejtésük tevékenységünket, egy kis direktori állás, egy kis vicinális vasut, fából való vashíd, mi mindenre készek vagyunk. Elvégre a Krisztus koporsóját sem őrizték ingyen (miért őriznék ők az ország koporsóját illő jövedelem nélkül).

Igy történt aztán, hogy egy-egy kép-

viselő 10—20—30 állást is magára vállalt az egyes társaságoknál, azok döntötték a jövedelmet, mert 30—40 ezer forintcska is csak valami évenként. Hogy értettek-e annak a társaságnak ügyeihez, vagy soha se is hallottak felőle, az tökéletesen mindegy, azoknak a társaságoknak sem az ő szakértelmükre volt szükségük, hanem arra, hogy legyen ott a husos fazekak mellett a miniszter oldalánál valaki, a ki számukra is kihalásszon egy-két zsiros falatot.

Majd elvállik, be tudja-e Szék Kálmán miniszterelnök azoknak a nyomtató lovaknak a száját kötni, tud-e már legalább részben szakítani a multtal, hie Rodus, hie salta, itt a főpróba.

Titkári jelentés.

A tóvárosi Ovoda évi közgyűlésén felolvasta:

Tóth Ferencz tanító.

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

A midőn kegyes engedelmükkel e helyről szólhatok, örömmel tetsem ezt, mert ismerem a célt, melynek csekélységgel szolgálhatok. Rövidke az az idő, mit ügyünknek ez ideig szentelhettem, de nyitva áll az út, melyen ezután haladhatok. Ezen az uton indultam el, akkor, mikor Bogárdy Antal, volt titkár ur távoztával egyesületünk főtiszt. elnöke: Alaghy Dezső ur a titkári teendők ideiglenes vezetésével megbízott.

Mit tettem volna mást, mint átolvasgattam, rendeztettem az átadott iratokat; bepillantottam egyesületünk működésére. Ez olvasgatás s rendezgetés közben meggyőződtem arról, hogy nem szükségem lenni irathalmaz, írka-írka fekszik előttem, hanem élő bizonyítéka annak, hogy egyesületünk 10 évi vezetése olyan férfiakra volt és van bízva, kik méltán megérdemlik azt, ha az érdekelt szülők gyermekeikhez így szólnak: „Aldja meg őket tetteikért a jó Isten!”

Szemembe ötlöttek azokról a kegyes adományokról szóló iratok is, melyek évről-évre arról tanuskodnak, hogy voltak és vannak nemes lelkek, kiknek szive érzését a szó és a tettek követik.

Igy az 1900. évben a következő adományokkal segítettek elő nemes ügyünkst: 1) A nemes város 600 koronával; 2) nagys. és főtiszt. Krensz Ignác kanonok ur 200 koronával; 3) a karácsonyi gyűjtő-íven 60 kor. 67 fillérel; a nagyközönség; 4) egy, magát megnevezeteni nem akaró jötevő pedig 100 koronával. Fogadják ez uton is egyesületünk hálás köszönetét ezen kegyes jötevők. Aldja meg tetteikért őket a jó Isten!

Öröm érzete fogott el akkor, midőn az építendő ovoda ingyen telkéről szóló dolgokat nézegettem, melyek a nemes Város áldozatkészségéről tanuskodnak.

Átlapozgattam a törzskönyvet is, meg akarván tudni a tagok számát. Ekkor valami megfoghatatlan szomorúság vett rajtam erőt. Olvastam: töröltetett... számtalan helyen. Miért? Nagyon kevésnél volt az ok, hogy eltávoztott vagy jobblétre szenderült. Talán a tagsági díj, vagy a nemtörődömség töröltette őket? Talán más kerületbe költözvén, ott áldoznak fillereikkel? Nem tudom más okát

találni ezeknek a kilépéseknek, nem is bolygatam, de mint sajnálatos, megdöbbentő tények nem kerülhettek ki figyelmemet. Egyesületünknek jelenleg 36 alapító-, 90 rendes- és 8 pártoló, összesen 134 tagja van. Ezek, mintegy figyelmeztetnek bennünket arra, hogy résen legyünk, mert fogyunk.

Igen, fogy a tagok száma, de a kilépétek helyett, nem mondom, hogy röstelünk, de talán szegényünk új tagokért kopogtatni. Oh pedig, m. t. Közgyűlés, ne szegyeljük ezt. Ismerünk nőket, a kik ebben példát mutatnak nekünk, a midőn czéjlok elérésére házról-házra járva gyűjtik össze azt az összeget, melynek hova fordítása után számtalan áldás koronázza fáradságukat.

Nem tehetnénk-e meg tehát szabad időnkben mi férfiak is azt, hogy legalább mindegyikünk tehetségéhez mérten tagokat toboroz? Igen, de mi nem tudunk kérni; nincs, a mi ajkainkat kérő szóra vezérelje! Nincs? Van m. t. Közgyűlés: a szent ügy, melyért cselekednünk kell, s az édes baza, melynek, Isten után szolgálni mindegyikünknek első kötelessége.

Ezért kell ajkainkat kérő szóra nyitnunk s alázkodás nélkül hangoztatnunk: „Segíts és adj örömet, ha van mit, de ne képzeld, hogy több vagy ezért. Ha pedig semmid sincsen, a korty tiszta vízzel is segíthetsz és ne gondold, hogy csekélyebb lettél.” (Claudius.)

Ha így, cselekedeteink fontosságáról meggyőződve munkálkodunk, tevékenységünknek sikere lesz.

Majd meglátogattam az ovoda helyiséget, melyre az elmúlt évek titkári jelentései olvasása után igazán kíváncsi voltam. Nem is szaporitom jelen alkalommal a szót, nem mondom el a benyomásokat, csak ígéretet teszek arra, hogy én leszek majd az első a hurczolkodók közt akkor, ha megengedi érni Istenünk azt, hogy az ovoda telkén épülendő kis hajlékunkba átköltözhettünk.

A mi a gyermekek nevelését, oktatását illeti, ezt csekélységgem nem bírálhatja meg. Hivatottabbak erre a m. t. Közgyűlés tagjai, a kik több év óta ismerik ovónk fáradhatlan buzgalmat; azokat a lélekemelő karácsonyi ünnepélyeket, melyeknek ezideig, úgy a legutóbbi időben is tanui lehettek.

Ezzel kapcsolatosan említhetem, hogy az ovoda látogatás havonként 40 és 60 ovodás közt változott.

1900. év január 1-től beiratott 1901-ig 33 fiu, 30 lány, összesen 72. Ezek közül 60 rom. kath., 8 ev. ref., 4 izr. vallású.

Ezek a számok, m. t. Közgyűlés, nem elégíthetnek ki bennünket. Több gyermeket kell körünkbe, oltalmunkba vennünk. Olyanokat is, a kik igazán oltalmunkra szorulnak. Kérdezzék meg a m. t. Közgyűlés tagjai, vajjon hány olyan elhagyott kis gyermeket találtak a nép-számláló biztos urak munkájuk közben, a kiket anyjuk magukra hagyva, egy száraz zsemlyét öllikbe téve, Isten nevében (de talán ez nem is jut eszükbe) felügyelet, nevelés nélkül hagytak.

Szerénységgem is volt tanuja ezeknek, a kerületben nem egy ovoda köteles gyermekét találtam, kiknek nevelésével a szülők nem is törődtek. Talán az ovoda hiány, vagy a csekélyke tandíj okozza ezt? Csakis ezt gondolhatom, mert nem hihetem azt, hogy az anya, az édes anya megfélekedezzek gyermekéről. Vagy talán az legegyszerűbb elött, hogy a szülei ház a legtermészetesebb és Istenből ren-

delt szentélya a nevelésnek?! s nem szorulnak az óvodára?

Nem akarok m. t. Közgyűlés — mert erre felhatalmazva nem vagyok — felolvasást tartani, de szabadon néhány szóval tovább ízumi gondolataimat.

Az első nevelés rendszerint az anyák kezéből jön. Az atyát hivatása igenis nagyon, vagy igenis gyakran eltávolítja gyermekeitől. A nevelést tehát az anyák veszik a kezükbe. Boldog az az anya, kit igazi anyának nevezhetünk, kiről b. Eötvössel így szólhatunk: Mi az asszony gyermek nélkül? vagy több, vagy kevesebb szeretetet bírva mindig, minthogy boldog lehetne: keble majd őrselem érzi magát, majd szinte lesüllyed az érzemény terhe alatt; gvengén s támasz nélkül körülhánnya ezer vészről, nem állhatva ellent a világnak s nem szive hatalmas vágyának, élte egy hosszu örömtelen küzködés; oh de adj gyermekeket neki, s ő nem gyenge már, körülfogva gyermekét, nem ingadozik többé az élet vérszeiben, egész léte az egy véghetetlen szerelmen alapzik s erő nincs, mely őt megoltárorithatná. Ha szivét keserv tölti, nem mosolyog-e gyermeke boldogságot életébe, ha lelkét a mult emlékei bántják, nem emelkedik-e a jövő bajlón képzelete előtt, oly szép s örömteli, mint csak egy anya kívánatai képzelhették? ha hite elveszett, nem tanul-e imádkozni gyermekétől, reményleni s szeretni? nem nyílik-e új élet napjainak? nem érezheti-e szükségének magát e világon, hol ápolása e nyájas gyermeket fel fogja nevelni? s gazdagnak, mert a gyermek az övé, az övé kinjai, boldogsága, gondja s szeretete által, s ha majdan a gyermek felnött, s az lett, mit töle anyja reményelt, nem fogja-e vele éldelni egész dicsőségét? nem fogja-e mondhatni a világnak: „Kit ti szerettek, csodáltak, magasztaltok, az én gyermekem, én nem éltem hasztalan.“

Ha az ilyen anya neveli gyermekét a családban, megnyugodhatunk, de mit szóljunk azokról, kik érezve talán az anyai hivatás fontosságát, feledni látszanak, hogy nekik gyermekeik vannak, s egész idejüket és örömeiket élvezetnek hajhászásában, fényvűzésben, színházakban, jégpályán töltik és találgák; legdrágább kincsüknek, gyermekeiknek nevelését, gondozását pedig fizetett, tanulatlan dajkákra bízzák, kiktől legtöbb esetben rossz példát láthatnak.

Vagy nézzünk egy oly anyát, ki a mindennapi kenyér megkeresésében segítőtje a férjnek, nem-e gondolatokra, tettekre ösztönöznek ezek minket? Igen is m. t. Közgyűlés, arra a gondolatra ösztönöznek, hogy legyen az óvoda segítőtje az igazi anyának; fizetett jó d. jkája azoknak, kik erre szorulnak s oltalma azoknak, kik a kenyérkereső szülők helyett gyámolított keresnek a nevelésben. Tettekre is sarkallnak minket, oly tettekre, melyek elévülhetlen érdemeket szerezzenek azoknak, kik megteremtésükben fáradoznak.

Ne gyűlésezzünk sokat, mert mint Széchenyi mondja: „Hol sok a szó, ott kevés a tett.“ hanem fogjunk új hajlék építéséhez s tagok gyűjtéséhez. Rendezzük jól munkáinkat, mert ez minden gyarapodás talpköve. Kérjük munkáinkra Isten áldását, mert mint Vörösmarty is írja: „Ha Isten akarja, ropogva megzendül a sziklafenek a föld közepében és vele megzendül az egész nagy földi kerékség.“

UJDONSÁGOK.

— József főherceg 68 éves. A legmagyarabb főherceg f. hó 2-án töltötte be 68-ik életévét, ezt a napot pedig teljes lelki és testi frissességben, annak a ténynek jóleső tudatában éri meg, hogy ő kedves magyar hazájában egyuttal legnépszerűbb királyi hercege az uralkodóháznak. Nagyon kevés kell ahhoz, hogy a magyar ember szive hálával, szeretettel eltelve forduljon az uralkodócsalád felé. Néha egy jól alkalmazott magyar szó a főhercegek ajkán, máskor gyönyört nemzeti viséletünk az

uralkodóház hölgyei által viselve, már a lelkesedégre hevít bennünket. Ha az udvar egy-két hetet körünkben tölt, már-már a fényes magyar udvari élet képe jelenik meg könnnyen legbanó képzeletünkben. Érthető tehát szeretetünk József főherceg iránt, ki Magyarországot csak oly édes hazájának vallja, mint jómagunk, ki e szeretetet atyjától, nagyatyjától örökölte, állandóan a miénk, nemzeti erkölcsünket és szokásainkat elfogadta és követi, velünk érez és mintája a valódi jó magyar hazafiának. Ez a szellem uralkodó családi életében is, a mely szintén mintája a szeretetben és egyszerű erényekben bővelkedő magyar családnak. Esztükbe kell hogy jusson e pillanatban, mi mindent köszönhetünk még ezenkívül is a legmagyarabb, a legnépszerűbb főhercegnek. Mint nyelvész, a magyar tudományosságot gyarapítja, a tiltóztó intézménynek modern színvonalra emelésével, valamint falun és városban való szervezésével a tulajdon biztonságát emelke, a Margitsziget tündér fényével, családja pompás építkezéseivel Budapestnek világvárossá fejlesztését nagy mérvben elősegítette. Legfőként pedig József főhercegnek köszönheti a nemzet, hogy honvédségünket szervezőképességével oly magas színvonalra emelte, hogy az hazafiúi büszkeséggel tölt el. József főherceg örömeiben, bánatában osztozik a magyar nemzet és ez évföldül alkalmával minden magyar szivnek az az óhajtása, hogy őt minél tovább tudhassuk a magunkénak, minél több öröme váljék miundnyájunk örömévé.

— Köszönét a kereszt védőinek. Azok a hitbű, keresztény egyetemi polgárok, kik megindították a mozgalmat a szent keresztnek az egyetemen régi jogába való visszahelyezése iránt, le akarják róni hálájukat azon férfiak iránt, kik a keresztért való küzdelmükben őket ország-világ előtt támogatták, aláírási ivatek bocsájtottak ki a következő felirással:

Mi alulírott budapesti kir. tudományegyetemi polgárok, minden politikai pártfelfogástól eltekintve, hálás köszönetünket fejezzük ki Concha Győző egyetemi tanár urnak azért, hogy egyetemünk keresztény jellegére s ebből kitolyólag a kereszt régi jogába való visszahelyezésére nézve, a jogi kar ülésén, mint előadó, mélyreható tanulmányával kétségbevonhatatlanul megállapította a kereszt jogát az egyetemen; továbbá Zichy János gróf és Rakovszky István cs. és kir. kamarás, országgyűlési képviselő urnak azért, hogy a kereszt szent ügyét, illetve egyetemünkön régi jogába való visszahelyezését, hathatós és nagyszabásu beszédekkel támogatták a képviselőházban.

— Megüresedett tanítói állás. A gróf Nádasdy tulajdonát képező Agárd pusztai (déli vasuti megállóhely) kántortartói állás a közelmult napokban megüresedett és annak betöltése végett legközelebb pályázat fog kiírni. Feltetelek addig is megtudhatók Répászky Ferenc ottani plebánosnál.

— Gyászrovat. K.-Nyéken e hó 2-án d. u. általános részvét mellett kísérték ki utolsó útjára néhai visterheimbi Wettstein János vasuti főmérnök korán özvegyeire jutott hitvesét, született Vértessy Máriát. A diszes ravatal a Vértessy-kastély egyik tágas termében volt felállítva, melyet az előcsarnokkal együtt gyászlepel borított. A beszentelést Belczag István velencei plebános, szentszéki ülnök végezte, kinek a gyászszertartásban Répászky Ferenc agárdi plebános és Lauca István pázmándi káplán segédkeztek. Az elhunytat előkelő rokonság gyászolja.

Egy elfelejtett Vörösmarty emlék. A B. H. hon olvasott az alábbi füzetekre méltó sorokat:

Vörösmarty Mihály Kápolnás-Nyéken született, tál idején, december elején, szüleinek nagy boldogságára. Am nagy volt a baj. Kápolnás-Nyék tiszta református község volt, Vörösmartyék pedig katolikusok voltak. A közeli falvak nagyobbára szintén Kálvin hívei. Legközelebb Nadap esett, a Meleg-hegy aljai kis sváb község, melynek római katolikus parokiája volt. A kis Vörösmarty-gyereket ide kellett hozni keresztelőre. A jó öreg Krizsán bácsi, a nadapiak derék lelkipásztora, nem tudta mire vélni, mikor egy szűrke decemberi délután, az ő ades parokiája előtt megállt a Nádasdy grótok kasznárjának a kocsija. Bizonyosan bort vásárolni jött, mert a nadapi hegy levét szivesen issza az egész környék. Mór és Urhida mellett, meg a híres Csókákóin kívül Fejérmegyében Nadap termeli a legjobb bort. De hát akkor mit keres az a természetes asszonyosság, a ki Vörösmarty urammal együtt száll le a kocsiról és a kiről Krizsány uram tudta, hogy nem Vörösmartyé. És valami bugyorfélével veszi le a kocsiról nagy óvatosan. Denique: oda hozták el a kis Vörösmartyt, hogy ő adja rá a kereszttség szentségét. A nadapi parokia anyakönyvébe így került bele Vörösmarty Mihály neve. A templom, melyben az aktus megtörtént, ott van egy kis emelkedésen a falu fölött. A nadapi nép istenfélő, jámbor, katolikus és akkor, mikor még bőven termelt a Meleg-hegy, jómódban él. Temploma ezért oly csinos, takaros. A nyékiek különben is gyakran jártak át Nadapra. S a templom nyomot hagy a költő életében. Nagypám beszélte el, hogy az özvegy Vörösmartyé a velencei szőlőbeli kicsiny tanyájáról nem egyszer látogatott el a nadapi templomba, a hol az ő kedves magzatát keresztvizezre tartották. Egy-egy csöndes vasárnap délután átballagott a félórás uton, hogy jelen legyen egy egy istentiszteleten. De maga a költő sem feledkezett meg a faluról, meg a kis templomról. Mikor mint fejevári diák vakációra haza került, kedves mulatsága volt átrándulni a gyönyörtü fekvésű sváb faluba, mely mögött ott terült el a szépséges berényi erdő. A nadapiak nagyon jól ismerték a magyar ruhás, ramos szizmas diákok, a Herr Kaszner fiát. Mert csak így hívták az öreg Vörösmartyt, a maguk sváb dialektusán. Ezt a nadapi templomot most a százados évfördülön rem kereste föl senki. Emléktábla jelű meg a nyéki szülőházat, a fejevári cisztercita gimnázium falát: csak a nadapi templomról haligat a krónika. A székesfejevári Vörösmarty-kör, mely oly lelkes buzgalommal őrizte mindenkor a költő kegyeletos emlékét, bizonyára módot fog találni arra, hogy a sváb község kis templomán megjelenjen öröklive, hogy ott keresztelték meg Vörösmarty Mihályt.

— Búcsú-lakoma. Tamási Gyula gazdasági tanácsos nyugalmoba vonulása alkalmból tisztársai, jóbarátai és ismerősei f hó 9-én este fél 8 órakor a Tremkő-féle vendéglőben búcsú-lakomát rendeznek. Az aláírási iv a vörösi jegyzői hivatalban van. Egy teríték ára 2 kor. 40 fillér.

— Van-e vasárnapi munkaszünet? A rendeletek nagy produktummal dicsekvő gyarában ismét született egy miniszteri rendelet, a mely lyukat üt a vasárnapi munkaszüneten: úgy hogy a munkaszüneti törvény olyan lyukacsos lesz, akár a rosta. Az évrnek ötvenkét vasárnapja között egy csomó kivétel van, aztán azokon a vasárnapokon; melyek nem tartoznak a kivételek csoportjába, a kapcsolatos emberek nagy része ki van véve, így az asztal mellett görnyedő hiyatalnokok, czukraszok, csemegekerekedők, trafikosok, stb. A legutóbbi miniszteri rendelet pedig megengedi, hogy azok a kereskedők, kik dohányt és szivarokat árulnak, a munkaszüneti napokon szivarszopókrát és szivarkapapírost is árulhassanak. Valóban a rendelet-mánia eller kellene már rendeletileg intézkedni, mert kihágási bírónak lenni manapság nagy művészet, annyira meg vannak nyomorítva az amügy is görbe paragrafusok nyakatekert rendeletekkel.

Tűz a Dunán. Duna-udonyi levelezőnk írja, hogy vasárnap éjjel 10 órakor a Duna-hullámainak tükréről vérvörös lángok verték vissza fényüket. A lakosság a vészharang kongására rémülten szaladt az utcára, azután a Duna felé, melyen magára csapódó lángok bevilágították az eget és messze mutatták, hogy tűzben áll a Duna s a zsarátnokok susterogva hullanak bele a megáradt folyam piszkos hullámaiba. A dunai molnárok téliszállásra vontattott malmai között dült a tűzvész. Gévaj József és Szeidl Ferencz molnármestereknek irigyei voltak, szalmát vittek a malmukra, leöntötték petróleummal, aztán meggyújtották, annak a lángjától lett vérvörös az égája és annak a lángja tükröződött vissza a Duna piszkos hullámaiban. Szerencséjük volt a molnároknak, hogy voltak jóakarók, a kik a vész színhegyére sietve, elfojtották a tüzet, mi előtt nagyobb veszedelmet okozhatott volna a megmenettkék a többi malmokat, a melyek a közelben, a veszedelem torkában állottak. A jelek igazolják, hogy gyújtogatók keze járt a dologban, a csendőrség pedig részben az otthagytott petróleumotüveg, részint pedig az odaczipelt szalma hulladékaik nyomán most erősen kutatja a tettest.

Árvaszék — számarászék. A múlt hónap közepe táján egy polgári-gazdaember járt Sch. E. aljárásbírónál s valami hagyatéki ügy iránt érdeklődött, a mi közben az aljárásbíró ural jogkereső fél előtt állítólag oly formán nyilatkozott, hogy a vármegyei árvaszék — „számarászék.” Hogy, hogy sem, a dolog a megyei árvaszék tudomására jutott s miután a polgári-gazdaember is kijelentette, hogy a fenti megjegyzéssel élt a bíró ur, természetesen, hogy az árvaszék, mint egy test magára nézve e kijelentést felette sértőnek találta és saját reputációjára érdekében felesleges hatósága útján a megtörő eljárás folyamatba tétele iránt a szükséges lépéseket megtette. Ha megtörtént a dolog, ha tényleg tették ily kijelentést — a mi előttünk majdnem hihetetlen, — ugy esodálni, sajnálni azt eléggé nem lehet, mert épen a vármegyei árvaszék az az intakt, kvalifikáció, sőt erkölcsi s társadalmi tekintetben is oly képzett uriemberből álló testület, a melyről így nyilatkozni csakis önfelédet pillanthatunk. Ohajtandó, hogy a kijelentés meg nem történt legyen s a hazug állítás méltó büntetéssel toroltsassék meg.

A selyemtenyészés hazánkban. Bezerédy selyemtenyészési felügyelő a selyemtenyészés örvendétes eredményeként értesíti a város községét, hogy 20 év alatt a selyemtenyészés 43 millió korona hasznót hajtott az államnak s a termelőktől 3 millió korona értékben törént gubó beváltás.

Ismét betörés. Lapunk legutóbbi számában részletesen megírtuk, hogy múlt hó 28-án a szabadbattyányi községvárosának hivatalnoki vendégei voltak, a kik a község pénzéhez nem nyulhatván, Walper József jegyző iraszatlatából emeltek el 200 korona készpénzt. Az elért eredménnyel a tettesek alig voltak megelégedve, mert f. hó 3-án éjjel ismét behatoltak a jegyzői irodába s bár ez alkalommal már jól fel voltak szerelve feszítővasakkal, a község vasládáját nem sikerült felfeszíteniök. Levették a láda vaspántját, leütötték a vadonatúj Wertheim-lakát is, valami közbajótt akadály azonban, ugylátszik, meggátolta a terv keresztülvitelét, mert a láda mégis zárva maradt s a lakaton kívül más az irodából nem hiányzik. Munkájukat igen ügyesen s óvatosan végezhették, mert épen azon éjjelen a csendőrség a faluban portyázó szolgálatot teljesítették s mitsem vettek észre. A vizsgálat ez ügyben a legszélesebb körben megindítottatt.

Márczius 15. A székesfejérvári függetlenségi kör márczius 15-ét az ideiglenes társas vacsorával ünnepli meg a Póty-vendéglőben, a mely alkalomra szövegnek a választmány legutóbb tartott ülésén *Kalocsay* Alán örsé-képviselőt kérte fel. — A palotakülvárosi olvasókör márczius emlékezetes idusát f. hó 14-én Horváth Mihály jóhírű vendéglőjében tartandó társas vacsorával ünnepli, a melyre máris tömegesen jelentkeztek. Egy teríték ára 1 k. 20 f.

A közfürdő útka. Tőke András a városi közfürdő felügyelője f. hó 3-án a női uszoda rácszatánál egy férfihullát pillantott meg, a melyet partra téven jelentést tett az esetről a rendőrségnek. A rendőrvárosi szemle megejtése után a már feloszlanak indult hullát a régi városi kórház hullatérmebe szállították. A hullát foszlányokban levő ruházatának zsetében egy nemez gyufatartót, egy zsebkést, könyvet s 4 kor. 20 fillért találtak. A rendőrségnek sikerült megállapítani a személyazonosságát is, a mennyiben a személyleírás után felismerték a hullában *Aldott* János csákbényi lakost, a ki múlt év december havában városunkban kukoriczát adott el, aztán több korcsmában mulatott és eltűnt. A felsővárosból részegfővel kerülhetett a malomcsatorna felé s a keskeny hídról a vízbe esett. A nála talált tárgyak a büntényt kizárják s mégis a helyes tényállás felderítése végett az ügyesség a boncolást elrendelte. *Aldott* Jánosné a történetéről értesítettvén, a hullában ma férjére ismert s siránkozva adta elő, hogy férje iszákos ember volt.

Kézimunka-kiállítás. A Vörösmarty-kör választmánya legutóbbi üléséből kifolyólag felhívást intéz a megyében és városban levő társaskörökhöz, nőegyletekhez, iskolákhoz, egyéb testületekhez és egyesekhez is egy városunkban rendezendő s az egész megyére kiterjedő kézimunka-kiállítás tárgyában. A kiállítás célja lenne: elismerő díccserezzel, esetleg jutalmazással a kézimunkával foglalkozók munkakedvét fokozni, ismeretüket bővíteni és esetleg munkájuk értékesítésére nekik alkalmat adni. A tervezők szerint a kiállítás május hó végén volna rendezendő. A szép és üdvös eszme mindenesetre széles körben fog érdeklődést keltetni, a határidő azonban szerintünk oly rövid, hogy ezen idő alatt ily kiállításra kellőképp elkészülni nem lehet. Ha csak a helyiség kérdése teszi ezt ily sürgőssé, talán lehetne módot találni az előmunkálati idő meghosszabbítására.

Az eltűnt és megkerült koczkák. *Bernáth* Pál Apáczka-utca 9. sz. alatti hentes január hó 20-án — mint annak idején megírtuk — arra ébredt fel, hogy két híző koczájának az ölben hült helyét találta. Ez ügyben anyomozást a rendőrség, sőt a csendőrség is megindította s a tolvaj kézrekerítésére mégis a gut-tamási bíró érdeme. Mayer István ottani lakos két hizott sertésről kért járlatot s midőn a bíró a sertések halszerzése iránt érdeklődött, előadta, hogy azokat Erzsébet nevű leányuk vette Székesfejérvárról. *Mayer* Erzsébet tényleg a lopás idején Bernáth Pál szolgálatában volt már négy napig s a sertéseket 20-án este 7 óra tájban a kerten át a Gyümölcs-utczába hajtották s oly megjegyzéssel adta át bányájának, hogy azért vette a hizókat, hogy otthon hízalják meg s nyereségre adják el. Mayer és fia a lopásról mitsem tudtak s így csakis az enyveskező szolgáló kerül a törvényszék elé. A kihallgatás során beismerte a cseléd, hogy ugyancsak volt gazdájától a négy napi szolgálati idő alatt egyszer 6 koronát is lopott.

Tilos a beszélgetés. Az ősi városház egyik irattári helyiségében egy tábla vonja magára a belépő figyelmét:

Figyelmeztetés! Ezen helyiségben a beszélgetés (csinázás) a hivatalos rend és munka érdekében szigorúan tiltatik. A ki hivatalos dolgot végez, az távozzék!

Hogy a padlóra köpni tilos, azt miniszteri rendelet írja elő; hogy a kalapot a hivatalon kívül le kell venni, azt a jó ízlés diktálja; hogy az ajtót be kell tenni, az főleg a város-házának némely helyiségénél nagyon is közegészségügyi intézmény. De hogy a fenti figyelmeztető táblára miért van szükség, annak komoly okát adni nem tudjuk. Mert ha a hivatalnok urak hivatalos órá alatt kaszinóznak, az arra enged következtetni; hogy kevés dolguk van s ha nem, talán polgármesterünk komolyabb s a tisztviselői tekintélynek megfelelőbb módon vehetné eljelt a kaszinózásnak. Azt hisszük azonban, hogy a polgármesternek erről nincs tudomása!

Néhány szó a pusztai lakásokról. E czim alatt közölt cikkünkre vonatkozólag *Füsti* István földbirtokos urtól a következő sorokat kaptuk:

„Mintán én pusztai gazda ember lévén, ismerem a pusztai cseléd-lakás viszonyokat s épen nem találok azokat olyan borzasztóknak, mint azt a fenti cikkíró vélelmezi. Igenis van még tulzsuftolt lakás sok, de van már igen sok gazdaság, ép megyénk alsó részében, hol minden egyes cselédnek külön szobája van. Sőt az egyes nagy uradalmak szintén évről-évre bővítik a cselédlakásokat s így valószínűleg nem sokára oda jutunk, hogy a kívánt külön cseléd-lakások rendszere keresztül lesz vive. Már azt csak megengedi a fenti cikkíró, hogy ilyen alapos és sok pénzbe kerülő átváltoztatások egyszerre nem vihetők keresztül. Ahhoz hosszú évek kellene.

Még egy tévedését kell a fenti cikkírónak helyreigazítanom. Ugyanis ő a külön szobarendszertől várja a járványos betegségek tova nem terjedését. Erre vonatkozólag azt kell állítanom, hogy ő nem ismeri a mi népünket, mert annak asszonynepe még akkor is megtekinti a pusztabeli beteget, ha annak lakása az övétől bármilyen messzire esik is. Én azt mondhatom, hogy egy járvány, a mely egy pusztában fellépett, okvetlen felkeres minden ott lakó családát, lakják abból egyszobában kettő vagy egy.”

A fenti sorok írja elismeri tehát, hogy meggyőződés sok a tulzsuftolt cselédlakás s ezzel, mely fundamentuma a későbbi állításoknak, eo ipso elismeri ezeket is. Hogy a pusztabeli nép meglátogatja betegeit, az igaz, de azt hisszük, fertőző betegség esetén szigorú óvintézkedések mellett a továbbfertőzés meggátálása csakis az esetben lehetséges, ha külön családi lakások vannak, több család közös tanyáján még ez sem lehetséges. Hogy a XX. században már *vannak* olyan puszták is, a hol ezek a botrányos mizeriák megszűntek, ez nem nagy állítás, mert hisz ezt mint kivételt említi a levélíró ur. Ilyennek kellene lenni minden pusztának, de — sajnos — még kevés ilyen van.

Névmagyarosítás. Kiskoru *Schwarcs* Izidor, Béla, Aladár és Sándor székesfejérvári lakosok vezetéknevüket belügyminiszteri engedéllyel „Szabó“-ra változtatták.

Közgyűlés. A sz. Imre hercegről nevezett tóvárosi óvoda folyó hó 3-án tartotta választmányi, s egyuttal évi közgyűlését. A közgyűlés legfontosabb tárgya az a bemutatott tervezet volt, a melyet az építendő óvodáról benyújtottak. Az egyesületnek ugyanis nincs még saját helyisége, venni a Széchenyi-utczán nem voltak képesek a telkek mérleg drágasága miatt. Székesfejérvár városa a múlt évben a Galamb- és Gyümölcs-utca sarkán ingyen telket ajándékozott, a melyen még az idén megkezdik az építkezést. Bemutatott az örv. hatósági végzés a város által a Galamb- és Gyümölcs-utca sarkán adományozott ingyen telekről. Több hozzászólás után elhatározottak, hogy a tagok sorából egy 10 tagú építési bizottságot küld ki a választmány, kik a további teendőket ez ügyben magukra vállalták. — Dr. Lauschmann Gyula köszönetet mond az óvoda elnökének, tot. Alaghy Dezsőnek, ki fáradságtalan munkával, a kicsinyek iránti szeretettől áthatva, vezeti ezen óvoda ügyeit. A tisztikar, kevés kivétellel, a régi maradt. Festetich Bennó gróf helyébe alelnöknek Kovács Alajos, ennek helyébe gondnoknak Mohai Lajos, titkárnak Tóth Ferencz választattak. Örvendétes mozzanata volt a közgyűlésnek az, midőn Kovács Alajos ur 25 új tagot, s másik 2 tagot jelentettek be. — Laufenauer Ferencz pénztárnok jelentése szerint az összes évi bevétel 14669-08 kor., kiadás 1671-07 kor., adományokból az elmúlt esztendőben 1020 korona folyt be, az egyesület vagyona ez időszert 12998-01 korona.

Áradás. A hirtelen beállott hóolvadás többletét így Dobozon is áradást idézett elő. A víz oly erővel indult, hogy a székesfejérvári vasúti vonalat is megrongálta Vértess-Boglárnál.

A borvizsgálati díjak fedezete. A mesterséges borok készítésének és forgalombahozatalának tilalmazásáról szóló 1893. évi XXIII. tcz. sikeres végrehajtását akadályozta azon körülmény, hogy az alsóbbfokú hatóságok nem voltak azazal tisztában, hogy a vádlott felmentése vagy az elítélt vagyontalansága folytán behajthatatlanná vált borvizsgálati díjak és egyéb eljárásai költségek honnan fognak fedezetet lelni. A földmivélsügyi miniszter a minisztertanács hozzájárulásával az ilyen borvizsgálati díjaknak és egyéb eljárásai költségeknek fedezetét *Márceius terhére* elvállalván, az alsóbbfokú hatóságok nem tarthatnak többé attól, hogy a börtörvény alapján indított és esetleg felmentő, jogerős ítélettel befajezett kihágási ügyekben felmerült vagy behajthatatlanokká vált borvizsgálati díjakat és egyéb eljárásai költségeket a város házipénztárának terhére kell megállapítaniok.

Halálozás. Balázs Viktorné szül. Máday Teréz vasárnap d. e. rövid szenvedés után 35 éves korában elhunyt. Halálát férje és öt apró árvája siratja. Temetése ma d. u. 4 órakor volt a Zöldfa-utca 21 sz. gyászházából.

Putzpacher Pál órász 29 éves korában f. hó 3-án elhunyt. Ma temették el nagy részvét mellett.

Uhlánusok garázdálkodása. Az uhlánus-ezred legénysége lassanként birtokosá válik városunkban. A helyett, hogy a rend, fegyelem emberei volnának, garázdá, vérlázító magatartásukkal szinte a személybiztonságot veszélyeztetik. Nem mehet el mellettük nő, de még férfi sem, hogy gyaloglatlan, durva magaviseletük megbotránykozzát ne szűlné. Legutóbb az Apáca-utcában egy nőt támadtak meg, kardot rántottak, ruháját letépték s ha néhány férfi közbe nem lép, egyéb dolgoktól sem retentek volna vissza. Vasárnap este egy megyei hivatalnokot támadtak meg a Vásártéren s csakis a revolver láttára hátráltak. Szégyen, gyalázot, hogy katonákról, fegyelmzett emberekről kell ilyen híreket regisztrálnunk s elvárjuk, hogy egy a polgári, mint a katonai hatóság megteszi a szükséges intézkedéseket.

Sorozat. Szól a nóta, lengeti a szél a nemzeti színű pántlikát, ivókban, kocsmákban sürien járja a liter s a harozias hangulat egy-egy ablakbeverésben, rögtönzött esetepatában keres kitérés. Rózsás még a nem ismert katonai élet, a puskatus lágyító s kedvtelenítő hatása csak a kaszárnyában válik kellemetlenné. Tegnap volt a fősorozat harmadik és utolsó napja. Kétszer estek már át a harmadik korosztálybeliek ezen a torturán, most már harmadszor álltak a feresel szuró tekintete elé több-kevésbé eredményel. Az eredmény elég jónak modható, a mennyiben 120 állítás-köteles közül 32 találatot alkalmasság fegyveres szolgálatra. Összesen tehát 221 legény könnyezi meg az idej sorozást.

Adomány. Péter R. ur Eneséről 10 koronát küldött szerkesztőségünkbe, a malom-utca 10. sz. alatt lakó Szabó Ferenczének. Köszönettel nyugtázzuk.

Nyomor-erőszak. Gyakran találkozik főleg az utóbbi időben e két fogalom, bármily ellentétesek is. Sok a szegény, kevés a jószívű, legalább is aránylag kevés ahhoz a sok szegényhez képest, a kik a mindennapi kenyeret beszerzésénél a jószíveknek vannak utalva. Ezt látzák igazolni *Fuz Mihály* 22 év s dunaszekesi illetőségű g'plakatos esete is, a ki házról-házra járt alamanánért s a hol a könyörgés nem segített, fenyegetéssel akarta megpuhítani a szíveket, mignem a rendőrség rátette a kezét s a részeg daliát négy napra elzárta. Egy eset ez a sok közül, mert bizony nagyon sokan vannak, a kik városunkat, leginkább pedig a külvárosok házait ostromolják büntetlenül.

Garázda ácslegény. A város kellő közepén, *Tóth Sándor* városaházközi vendéglősnél vasárnap a déli órákban Bori Andor ácslegény

nyánacsak tündökölt fejevári virtusával: Törtézet, a mi a keze ügyébe akadt s társai igen jól mulattak pajtásuk dühajkodásán. Persze gavallérosan fizetett — szóval, sőt ráadásul még a háznépet is megakarta verni, erre azonban már nem volt ideje, mert három rendőr megfékezte a dühöngőt, a kit aztán a hűvösön térítették észre. A kár mintegy 22 koronára tehető. A büntető eljárás Bori ellen folyamatba tétetett.

Zámolyi csendélet. Bóde János zámolyi lakos sehogy sem szívelhette meg atyja vendégét, Kalamár Istvánt s ernék-erejével ki akarta utasítani a házból. Bóde Pál türelemre intette a fiát, de ez nem tégitott, szembeszállt az atyjával, a kinek segélyre ment idősebb fia s néhány ütleggel megtanította tisztességre rossz vendéglátó öcsacét. Bóde János könnyű testi sértés vétsége miatt feljelentette bátyját.

Egy jó karban levő mángorló és konyhaszekrény eladó. Bástya-utca 9. szám a.

XIII. Leó pápa körlevele a keresztény szocializmusról.

(Folytatás.)

Hasonló módon távol kell tartani a keresztény demokraciától azt a helytelenséget, mely, midőn gondot igyekszik fordítani az alsóbb néposztályok javának előmozdítására, nem gondolja a felsőbbeket, a kik pedig nem kevésbé járulnak hozzá a társadalom fentartásához és tökéletesítéséhez. Nem felelne ez meg a keresztény szeretet törvényének, melyről már emlékeztünk. mely azt parancsolja, hogy az összes embereket szeretetünkbe fogadjuk, mint a kik ugyanazt a családot alkotják, ugyanannak a véghetetlenül irgalmas Atyának gyermekei, s ugyanazzal a Megváltóval dicsekedhetnek, ugyanarra az örökségre vannak büntjogositva. A mint az apostol int és tanít bennünket: „Egy test és egy lélek, a mint hivatástoknak egy reményére vagytok hivatva. Egy az Úr, egy hit, egy keresztység. Egy az Isten és mindenek Atyja, ki mindenek telett vagyon és mindenek és mindnyájunkban.“ Azért a népnek a többi osztályokkal való természetes összekapcsolódása miatt, melyet a keresztény szeretet még szorosabbá tesz, ezekre az osztályokra hatással van mindaz, a mi a nép jólétére szolgál; annál inkább, mert a társadalom boldogítására a magasabb osztályok közreműködése is szükséges, a mint azt alább ki fogjuk fejteni.

Továbbá őrizkedjék mindenki attól, hogy a keresztény demokracia neve alá a törvényes hatalom ellen való engedetlenség vagy ellenséges szándékát rejtse. Maga s természeti törvény, melyhez a keresztény törvény csatlakozik, követeli a különböző polgári hatalom tisztelgés tartását és igazságos parancsainak engedelmes elfogadását. Hogy pedig ez az engedelmes emberhez és keresztényhez méltó legyen, lélekéből és kötelességtudásból, tehát lelkiismeretből kell származnia, mint az apostol is mondja: „Minden lélek engedelmeskedjék a felsőbb hatalmasságoknak.“ A keresztény vallás megvallásával jár azután, hogy alavessük magunkat azoknak, a kik az Egyházban hatóság tekintéllyel vannak felruházva; mindenek előtt a püspököknek, a kiket a római pápa egyetemes tekintélye mellett a Szentlélek rendelt az Isten anyaszentegyházának kormányzására, melyet a maga révél szerzett. A ki másképen gondolkozik vagy cselekszik, emlékezzék ugyanannak az apostolnak ünnepies parancsára: „Engedelmeskedjétek előjáróitoknak és hódoljatok nekik! mert ők öröködnék, mint a kik számot fognak adni lelkeikért, hogy ezt örömmel cselekedjék és nem nyögve; mert ez nektek nem használna.“ Ezeket a szavakat minden hívőnek mélyen be kell vésnie szívébe és az élet minden viszonyzában alkalmaznia; az egyházi férfiak pedig ugyanazt az engedelmeséget ne csak szóval, hanem példaadással is hirdessék.

(Folyt. köv.)

Színház.

Márceius 2.

Bölcső. Varázshegedű. Előbbiről, már annak idején, mikor először került nálunk e darab előadásra, irunk. Offenbach kedves vig operája pedig minden zene és színházkedvelő előtt ismeretes lehet. Sajnos, a társulat annyira gyenge, hogy még egy ily három szereplőre irt egyfelvonásos kis operettet sem tud tőrhetőleg előadni, a mi vidéki társulatnál a legnagyobb szegénység jele. A zenekar például határozottan oly rossz és csapnivaló volt, hogy így játszani még sohasem hallottuk. Hiányzott továbbá a tenorista, kit, hiába, nő helyettesíteni nem tud, ha még oly szép hangja legyen is. Különbön ez estén *Mányai Aranka* sem brillézott, mert ugyasólván semmit sem tudott a szerepből, a mit egyáltalán nem irunk az előnyére. *Ferenczy József* volt még a legjobb a szereplők között, különösen azon jelenetében mikor az összetört hegedű fölött a fájdalom kitörésének engedti át magát. Mindazonáltal, a kik szeretik a szép melodiákat, azok a rosszelő adás mellett is gyönyörködhetek Offenbach bájos muzikájában.

Márceius 3.

Náni. Follinus híres népszínműve, mely e zsánerben a legjobbak közé tartozik. Halmayné Emma hosszú szünetelés után először lépett fel a czimzerepben, s örömmel üdvözöltük őt, mert eltekintve attól, hogy hangja még mindig szép, a népszínmű szerepekben teljesen helyénvaló. Különbön is nincs oly sok énekesnője a társulatnak, hogy őt könnyen nélkülözhetnénk. *Tisztay Miksa* mondhatni tökéletes volt a vén sváb szerepében, ugy *Déri Béla* és *Ferenczy József* is elműben voltak. *Fóti Frida* ellenben egy oseptet sem igyekezett a tudákos és félművelt falusi kisasszonyt karakterisztikusan bemutatni, ugy, hogy ha nem beszél is, fel lehessen rajta ismerni minden mozulatáról, arczáról azt, a kit ábrázolni akar, hanem megmaradt Fóti Fridának, kinek csak kisavairól vettük észre, hogy valami félszeg kisasszonyt kellene adnia. Hát hisz vidéken elég legtöbbször ez is, nem kívánván egyebet a színésznőtől, mint hogy természetes és ügyes legyen, de a ki azt akarja, hogy valaha *művésznőnek* nevezék, annak egyebire is kell törekednie. Egyebekben az előadás kielégítő volt, mert hisz népszínműveket tud még legsikerültebben bemutatni a társulat.

Márceius 4.

Bokor József operetteje, „*A kis alamusi*“ került színpadra, melyet különben már néhányszor láttunk e társulattól. Az előadás egyike volt a jobbaknak, különösen azért, mert *Lévay Sárika* e darabban volt még eddig a legjobb és legügyesebb.

Pályázati hirdetés.

Székesfejérvár szab. kir. város törvényhatóságánál előléptetés folytán üresedésbe jött I-es rendfőkapitányi állásra, mely 2000 korona törzsfizetés, 600 korona laktér s nyugdíj-igénnyel van összekötve, esetleg a II-od rendfőkapitányi állásra, mely 2000 korona törzsfizetéssel 400 korona laktérrel s szintén nyugdíj-igénnyel van összekötve, ezennel pályázat nyitattik.

Felhivatnak mindazok, kik fenti állások bármelyikét elnyerni óhajtják, miszerint kellőleg felszerelt, különösen életkorukat s minősítvényüket igazoló okmányaikkal ellátott kérvényeiket folyó évi március 22-ig bezárólag a tanácsi iktató hivatalba adják be.

A szóban forgó állások folyó évi március 26-án tartandó közgyűlésen fognak választás útján betöltetni.

Sz.-Fejérvár, 1901. február hó 28-án.

Havranek József,
polgármester.